

De scheiding tussen Kerk en Staat

De scheiding tussen Kerk en staat is 800 jaar na Frederik Barbarossa nog steeds een heet hangijzer. Dat heeft te maken met het feit dat de Kerk, zeker tot 25 jaar geleden, nog een vrij grote invloed had ook al mocht ze geen feitelijke politieke macht uitoefenen. Dat heeft ook te maken met het stijgend politiek belang van de Islam. En tenslotte heeft het ook te maken met het feit dat “de scheiding tussen Kerk en Staat” in Frankrijk een godsdienst is, meer bepaald een staatsgodsdienst. En als het regent in Parijs, dan druppelt het bij ons in Brussel.

Zo konden we recent van enkele conflicten genieten. Laten we even bij Parijs blijven. Een recent conflict werd veroorzaakt door de uitspraak van de paus tegen het gebruik van de ‘capote anglaise’, ook wel condoom genoemd. (Dit klinkt toch zoveel eleganter in het Frans; bovendien grappig dat de Fransen deze capote ‘anglaise’ noemen, terwijl de Duitsers dit een ‘Pariser’ noemen.. Het alomgeprezen kleinoord lijkt op die manier gereserveerd voor buitenlands gebruik.)

We hadden ook recent het euthanasievraagstuk naar aanleiding van het overlijden van een bekende Vlaamse schrijver. In deze dossiers is aan beide zijden nogal wat onzin verkocht en daarom wil ik graag mijn steentje bijdragen.

Vooreerst dit: sommige politici beweren dat de Kerk over deze thema's geen uitspraken mag doen. Dat is niet zo. Anders dan koningen en kroonprinsen, beschikken kerkleiders over vrije meningsuiting en daarom mogen zij, omgekeerd, omwille van hun mening ook bekritiseerd worden. De kritiek die zij dan omwille van het evangelie moeten ondergaan, sluit naadloos aan bij het lijden van Christus en hoort bij een gezond christendom.

Kerkleiders hebben dus een morele plicht idealen te definiëren voor hun schapen. En indien de vertaling van die idealen naar de concrete werkelijkheid belangrijke vragen oproept bij eenvoudige lieden als ondergetekende, dan hebben zij het recht richtlijnen te verschaffen.

Kerkleiders moeten echter beseffen dat daar grote risico's aan verbonden zijn. Ten eerste, als Romeinse celibatairen in gesloten kring hebben zij van God een eigen kijk op de wereld gekregen. Ze geloven met name dat de schepping van God komt en daarom goed doordacht is. Dat blijkt niet helemaal te kloppen. Blijkbaar is de menselijke vruchtbaarheid en de menselijke geslachtsdrift niet altijd haarfijn afgestemd op een door God gewenste orde.

Ten tweede, het gaat vaak over vraagstukken die in een joodse gemeenschap van het jaar 30 na Christus nog niet aan de orde waren, zoals capotes anglaises, genetische manipulatie en andere medische hoogstandjes die sindsdien aan het menselijke vernuft ontsproten zijn. Dat betekent daarom nog niet dat Christus een tegenstander zou geweest zijn.

Ten slotte, de vertaling van christelijke idealen in een concrete werkelijkheid kan bij verschillende weldenkende mensen tot volledig verschillende resultaten leiden.

Deze laatste factor is de meest pijnlijke, want op die manier botsen de Vatikaanse richtlijnen met het geweten van vele goede katholieken. Velen daarvan zijn terecht bekommerd om de volksgezondheid in Afrika en in de rest van de wereld.

Sommige politici vonden het nodig politiek te reageren. Daardoor kenden ze mijns inziens de kerk te veel macht en eer toe. Ze hadden de richtlijnen van Rome gewoon kunnen negeren. Anderzijds was het fout van de kerkleiding geen tegenprotest te verwachten. Wie kaatst, moet de bal verwachten. En wie zijn mening vrij uit, kan verwachten dat iemand anders dat ook doet. De politiek mag de Kerk

echter niet veroordelen voor inmenging en omwille van de scheiding van Kerk en staat. Onze bisschop is geen Barbarossa; hij heeft geen wereldlijke macht en zijn morele invloed is tanend.

Goede katholieken mogen zich in geval van twijfel laten inspireren door kerkelijke richtlijnen, maar het eigen geweten moet de voorrang hebben. We moeten kunnen genieten van de vrijheid om grondig fout te zitten en zo nodig te biechten, anders is de pret eraf en kunnen we net zo goed aanhanger van Calvijn, Zwingli of Mr. Moon worden. (Beschouw dit als katholieke zelfspot, niet als gelijkschakeling van protestantisme met sektarisme.)

Om bovenstaande principes op het euthanasievraagstuk toe te passen. De Kerk heeft wel degelijk het recht en de plicht de heiligheid van het menselijke leven te verdedigen. Een Nederlander vertelde me dat er in Nederlandse ziekenhuizen onvoorstelbare lichtzinnigheden gebeuren. Ik vermoed dat het in Vlaanderen zo'n vaart nog niet loopt.

Anderzijds moet de kerk zich bescheiden opstellen wanneer het gaat over concrete medische gevallen. De medische realiteit wordt zeer complex en simplificatie leidt niet tot bruikbare resultaten. Het is gemakkelijk gezegd dat men niet mag beschikken over leven en dood, maar iedere gedane of gelaten behandeling heeft wel consequenties. De mens is ondanks zijn vooruitgang onderworpen aan een menselijke conditie die er niet eenvoudiger op wordt.

Maar is er dan een probleem van scheiding Kerk en Staat? Mijns inziens niet, als kerkleiders en leken hun geweten laten spreken en ook luisteren naar al dan niet gefundeerde kritiek vanuit andere levensbeschouwingen. Men zal dan ontdekken dat de echt belangrijke waarden in alle levensbeschouwingen terug te vinden zijn.